

XAVIER MELGAREJO

Doctor en pedagogia i expert en Finlàndia

“Si no anem més enllà de la competitivitat estem venuts”

ANTONI BASSAS

Segons PISA estem estancats. Què li passa a l'educació a Catalunya?
Que tenim una crisi enorme. És impossible que a un noi no l'afecti veure problemes econòmics a casa. O que als fills dels immigrants a l'atur no els angoixi la incertesa de si tornen o no.

L'estudi registra diferències excessives entre els resultats dels alumnes nadius i immigrants. ¿Però això no passa a tot arreu?

No. Això és interessant. Madrid té uns índexs d'immigració com els nostres però treuen millors resultats, sense que siguin bons. I això que han retallat més que aquí en educació. Vol dir que aquí hi ha alguna cosa que no va bé. Tenim moltes crisis solapades. L'econòmica, li deia. La social. De valors. Política. Fins i tot d'identitat, de si som o no dins l'estat espanyol.

Els resultats de PISA l'amoïnen molt?
PISA mesura competència lectora, matemàtica i científica. Però no mesura res sobre comportament cívic. Xangai, Singapur, Hong Kong, el Japó, Corea del Sud... estan creixent amb una cultura de competitivitat tan bèstia que supera el valor de la construcció social. És una competència entre el Japó i la Xina o entre la Xina i Taiwan que em recorda la d'Europa abans de la Primera Guerra Mundial: es tracta de demostrar qui és millor. Ho sento, però jo vull un altre món. I tot això ho estan pagant amb estrès. Al Japó hi ha gairebé un milió de nens que arriben als 17 i 18 anys desfets emocionalment per l'exigència tremenda d'arribar a la universitat de primera que els doni un sou i un prestigi de primera.

L'informe PISA afirma que els alumnes de 15 anys de Catalunya suspen-

nen en competència científica. Què vol dir això?

Doncs que, quan els pregunten, per exemple, quines substàncies necessiten per fabricar-ne una altra, la meitat tenen dificultats per contestar. Calculi quants enginyers, físics o químics poden sortir del sistema educatiu català.

Però estem bé en comprensió lectora. Som lluny de l'ideal. A Catalunya encara més, perquè hem de tenir un molt bon domini del català. Per què?
Ho vaig aprendre amb els finlandesos: si volem perviure com a societat i mantenir la identitat és molt important el domini de la llengua. I, per tant, la competència lectora hauria de ser una prioritat estratègica nacional.

Ens aniria bé fer menys anàlisi sintàctica i escriure i parlar més en públic?
La sintaxi és important. Però quan entri un senyor a comprar, vostè no li farà una anàlisi sintàctica. Li farà un discurs lògic sobre el producte que ha de vendre. Per defensar un projecte o tenir una bona relació, fins i tot amb la parella, és essencial parlar bé.

Per a què eduquem? Per competir?
És la pregunta. Per formar persones. Amb coneixements, però amb sentit ètic, compromís social, empatia amb els problemes dels altres, de la parella, dels fills, dels treballadors si són empresaris, dels companys si són treballadors. Persones capaces de vibrar amb la vida, i que lluitin pels drets humans. Si no creem ciutadans anant més enllà de la competitivitat, que això és el que PISA està mesurant, anem venuts, eh?

PISA mesura la competitivitat.

Perfil El doctor en pedagogia Xavier Melgarejo afirma que Catalunya i Espanya volen uns alumnes poc creatius i amb una certa dependència de l'estat. Que hi ha molt poca llibertat a les escoles per crear individus responsables d'ells mateixos que s'arrisquin, que innovin, que creïn empreses, que tinguin pensament crític. I això quan, per ell, els nostres fills són els bons del tresor. És un gran especialista en l'educació a Finlàndia. I lluita contra un càncer.

Sí. I el perill que hi ha amb PISA és que, volent-ho o no, està creant una pressió a la societat mundial cap a la competitivitat. Amb PISA s'està estructurant un currículum mundial, per primera vegada a la història. D'una manera molt subtil, però es va dient que Hong Kong, Singapur o Corea del Sud són el model a seguir.

I a Catalunya, quin model tenim?
Molt burocràtic, i l'escola s'apalanca. I, a més, ens equivoquem si pensem que el sistema educatiu només inclou l'escola, perquè té tres potes: escola, família i societat. A Finlàndia tenen bons resultats perquè les famílies creuen que el bé més preuat que han de transmetre als infants és l'educació.

També ho pensem, això, nosaltres.
Sí, però després no ho fem. A Finlàndia els adults prediquen amb l'exemple i es formen permanentment. Més del doble d'adults en formació permanent que la mitjana de l'OCDE. I després el prestigi. A Finlàndia ser mestre és un honor i, en cas de conflicte, els pares els respecten. Els polítics que tenen la carrera de mestre són més ben valorats. Aquí, i ho dic clarament, no ens sentim reconeguts.

PISA "S'està estructurant un currículum mundial per primera vegada a la història" **Finlàndia** "Van consensuar que educarien en l'equitat i la qualitat. Van fer un pacte nacional i en 40 anys no han tocat la llei"

FRANCESC MELCION

I la societat finlandesa com hi ajuda?
Home, té uns horaris que permeten arribar a casa a una hora decent, i que puguis estar llegint amb el nano.

Aquí és una vergonya: nens que arriben d'un entrenament a les deu.

I és que potser a les nou no hi ha ningú a casa... Per què els hem tingut, si no, els fills? I ens sentim malament perquè no podem estar-hi. No és que no vulguem, és que no podem! L'estat del benestar nòrdic vol dir, entre altres coses, que has de poder arribar a casa d'hora i tenir una vida social.

Vostè va fer la tesi doctoral sobre la formació dels mestres finlandesos i la va qualificar d'extraordinària.

Tenen una nota de tall de 9,5. I, després, encara els fan proves d'idoneïtat. Busquen persones sensibles, empàtiques amb la canalla, que hagin estat en un esplai o una ONG... I, si no, que facin enginyeria o medicina... Cobren uns 1.600, 1.800 euros, i tenen antiguitat. El prestigi d'un mestre a Finlàndia equival al d'un enginyer aquí.

¿Exigir una nota de tall més alta socialment?

És perillós. Perquè si apugem els re-

quisits sense que la societat vulgui canviar els seus valors, el que ens pot passar és que no hi entri ningú [riu].

A Finlàndia, ¿cada govern fa una llei d'educació nova?

Ho van fer al revés. Els sindicats, el professorat, les universitats i el govern es van passar quatre o cinc anys debatent per a què volien educar. I van decidir que per a l'equitat i la qualitat a la vegada. I després van fer un pacte nacional i la llei no s'ha tocat en 40 anys. Només el currículum, cada 10 o 12 anys. I li diré més, a Finlàndia, l'educació és seguretat nacional. Té un veí que és un monstre, que abans era l'URSS i ara és Rússia. I van dir-se, fa 40 anys: "Lluitar-hi és impossible. Però si ens mengem, que siguem indigeribles, i per això hem d'estimar molt la nostra llengua, la nostra educació i els nostres valors, que quan Rússia no sigui tan forta tornarem a sobreviure".

Diu al llibre que als nens no els ensenyen a llegir i escriure fins als 7 anys.
Al·lucines... Jo he vist classes a primer de primària amb tots els nens sense ni idea de lletres. És bestial entrar-hi al cap d'uns mesos i veure que han après

Educació "A Finlàndia la feina et permet ser a casa a bona hora, i llegir amb la canalla"

Mireu el vídeo a AraTV

moltíssim. Allà el primer de primària és com fer dos cursos intensius.

I a la televisió hi ha subtítols.

Sembla una tonteria però no ho és. És el que li deia del tercer engranatge de les estructures socioculturals. La televisió en versió original permet que tothom aprengui llengües estrangeres, i després, pels subtítols, aprenen a llegir. Estan entusiasmadíssims! Poden llegir els dibuixos animats! I, esclar, com que els rètols van tan ràpid, necessiten llegir ràpidament.

Vostè té fills?

Sí, dos, de sis i vuit anys.

Si li diuen: "Pare, vull ser mestre", què els dirà? Sí, però a Finlàndia?

No, els diré que és un honor ser mestre, perquè treballem amb els tresors del país, que són els fills. I que es formin bé per transmetre'ls llengües, matemàtiques i també un sentit ètic de la vida. Tant de bo ho pugui veure.

Diu això perquè ha passat per un càncer de pulmó.

Sí, el tinc encara. I no he fum mai. És genètic... no saben ben bé... Me'ls he de creure, i me'ls crec. Ara el càn-

cer està aturat, i no sé quant viuré, si 3 mesos o 3 anys, però penso donar tota la guerra que pugui per millorar l'educació. Si me'n surto, fantàstic. Si no, hauré tingut una vida molt maca.

Ho ha explicat en un llibre que es diu "Ante la adversidad, amor y libertad".

Jo era director del Col·legi Claret de Barcelona, i un dia em vaig trobar molt malament. Tenia una vèrtebra trencada i em deien: "Vostè s'ha fotut una castanya impressionant". I jo: "Doncs no me'n recordo..." I al final em van dir: "Del pulmó, el càncer li ha passat als ossos. Li ha trencat la vèrtebra, se li ha estès al fèmur, a la cintura..." I va ser tota una lluita per descobrir, a la Vall d'Hebron, que hi ha una medicació que para del tot aquest càncer. Com si no el tinguessis. Però és temporal. Normalment el medicament té un efecte de 12 o 14 mesos. En porto 24, i estic aquí al peu del canó, en el bon sentit, no sé quant viuré... Primer t'enfades i t'entristeixes molt. Vaig haver de plegar, els ossos es van reconstruir, el càncer es va parar, em van escriure centenars d'alumnes i exalumnes... Vaig tenir un tsunami d'afecte dels pares, no us ho podeu ni imaginar... M'agraïen que havia lluitat per ells, i va ser fantàstic.

És creient?

Sí, sí. Bé, quan vaig estar en aquest moment que li dic...

...es va enfadar amb Déu.

...una bestiesa! Vaig fer una cosa que potser no està bé, però l'explico. No em fa vergonya dir-ho. Ho vaig aprendre de Vicenç Ferrer: "Quan passis un moment difícil, si ets creient, parla amb Déu, encara que sigui cridant". I vaig pensar: "Hòstia, i tant si li crido!" Li vaig dir de tot, i li vaig cridar com no es pot ni imaginar! Jo, que m'havia passat 12 anys ensenyant programes de prevenció contra el tabac a l'escola... perquè a ningú li agafi un càncer. I em toca a mi! Té collons...

Què li va contestar Déu?

Després de cridar, pensava: "Ostres, tu, però si hi ha algun nano que gràcies a això que hem fet algun dia no passa el que jo estic passant, que maco que haurà sigut, no?" I aleshores a poc a poc vaig deixar de cridar. Però també vaig pensar: "Coi, hi ha una cosa que no li vull donar, que és la meva vida". Esclar, és l'únic que et queda al final. I, encara que no s'ho cregui, vaig acabar pensant: "Si és el que vols, jo t'ho dono, i fes amb mi el que vulguis". I des d'aleshores em sento molt en pau amb mi mateix. Penso que serà dels meus fills, però confio que Déu no els deixarà de qualsevol manera. Però almenys sí que puc lluitar pels nens que tinc ara i aquí. I fer-ho amb tota la meva passió i afecte.

Em permet que li doni la mà?

Sí, home! Per a mi també és un honor!

Per favor. —